

Vreme trenutno stanje ozračja, podnebje-potek vremena skozi daljše obdobje **atmosfera**-plast plinov, ki obdaja ozračje (78%N, 21%O, vodna para, drugi delci), sega 1000km, T,P padata, procesi potekaajo v troposferi, zaradi vlažne – troposferne(debelejša ob ekvatorju), tropopavza, stratosfera(ozon, zaščita pred UV), mezosfera, termosfera* modifikatorji **klimatski dejavniki**: **geo**, **širina**: najpomembnejša, večja manjši vpadni kot, večja razlika med dnevom in nočjo, polarna noč, solsticij, ekvinokvij, **odklopnika/coriolisova sila**: odklanja gibanja na zemlji, vetrovi, **morski tokovi**: topli iz ekvatorja, hladni iz S. relief: 150m...1.C, **eksponacija pobočij**: osono-pašniki, gozdi, prisojno-vinogradi, sadovnjaki, oddaljenost od morja: dalje je večja **amplituda klimatski elementi**: **temperatura** geo.š, letni čas, glede sevanj, ki prehaja skozi atmosfero, odboj-refleksija, vpijanje-absorpcija, sipanje-difuzija, albedo-razmerje med vpitimi in odbitimi sevanjem, segrevanje dem, Površja: kondukcija-indirektno sevanje- segrevanje tal, ki sevajo nazaj v ozračje, spodnje plasti so toplejše, inverzija je izjema- kotlina, spodaj je hladnejši zrak pozimi, jezero mrtzlega zraka, T najvišja ob 14h, julija, najnižja 7. januarja, adiabratno sevanje-po stopnjah višine: segrevanje-zrak se spušča in gosti, ohlajanje: zrak se dviga in redko- kondenzacija, direktno sevanje-neposredno, **topla greda**: naraven pojav, Co2 prepušča v atmosfero veliko toplote, zunaj ne, v atmosferi ostaja presežek, v senci 1 m nad tlemi s termometrom, povprečne temperature: dnevne, mesečne, januarska, julijska, temperaturna nihanja-razponi, amplitude, dnevne, mesečne, letne, absolutne t: dnevne, mesečne **zračna vlaga**: v vseh agregatnih stanjih, kondenzacija-zgoščevanje vlage, pilnast v tekoče, izhlapevanje, absolutna vlaga: g/m3- odvisna od zraka(topel sprejme več vlage), relativna vlaga: %, primernejši pokazatelj, razmerje med absolutno in maksimalno vlago, ko je 100%ise vlaga prične kondenzirati-rosišče* **padavine**:delež(najpogostejši), sneg(kondenzacija pod 0C), žled, ljuje, slana, meglja,-pogoji trdni delci, kondenzacijska jedra, različne toplotne plasti, nastanek: Konvekcijske navpično mešanje zraka, zrak se ogreje in dviga, v višini ohladi in vlaga zgosti, zmerni pas-poletne plohe, orografske/gorske, gorske pregrade, zrak se zažene ob steno in dviga, ohlaja, vlaga zgosti, padavine, himalaja, monsuni, ciklonske: stik toplega in hladnega zraka: hladen izpodiriva toplega, dvigne, ohladi, vlaga zgosti, padavine* **pritisek**: ni enak, spreminja z nadmorsko, zrak dviga, pritisek manjša, v mb-1013mb, izobare-črte, ki vežejo kraje z isto T***vetrovi**: premikanje zračnih mas, zaradi pritiska, od visokega k nizkem, lokalni(na majhnem območju,obalni: kopno se hitreje ogreje, topel zrak se dviga, podnevi iz morja na kopno,ponoči okoli, pobočni: vzgonski veter, na pobočju se zrak segreje, podnevi pih navzgor po pobočju, ponoči se težak zrak spušča), regionalni(monsuni-azija, poleti nad mojim visok p(rihladno), z morja na kopno, vlažen-orografske padavine, himalaja, regljo.), planetarni(cel planet, zračna cirkulacija, na ekvatorju vedno topel zrak dviga, ohlaja, -konvekcijske padavine, območje stalnega nizkega p, ob povratnikih, puščave, zrak se segreje, ni padavin, polarne fronte-cikloni:stik hladnih v, toplih z vetrov)* **cikloni**: nizek p, okoli visok, barična depresija, prinaša padavine, nastajajo na polarni fronti, od z proti v – zahodni vetrovi, islanitja nastajajo, nastane na stiku toplega in hladnega zraka, stekata in ustvarita depresijo, Hladen hitrejši-dve frontidela, sektorja, hladna fronta dohiti tople, konec ciklona, okluzacija, ni padavin, pri tleh le hladen zrak, večji nagib hladne fronte-hitrejše ohlajanje, interzvižneje padavine, **anticykloni**: v subtropih, zrak se spušča in ogreva, suho in jasno vreme, to so barični centri in vremenno tvorna središča. Tropski cikloni: nad toplim tropskim morjem, majhni, se ne pomikajo in ne narastejo, bolj oddaljeni, kot so od ekvatorja, oko-brez vetrovo območje, okoli očesa močni vetrovi

Toplotni pasovitropski, subtropski, zmerotopli, subpolarni, polarni

Tropski pas: **ekvatorialno-tropskega deževnega gozda**: fo 10 o od ekvatorja, visoke temperature vse leto (24-25), vsakodnevne konvekcijske padavine(1500-2000mm) l/m2, več spomladi in jeseni, 2 padavinska viška-zenitno deževje-sonce je najvišje, ekvinkocijska viška, deževni gozdi je večnadstropen, zaraščen, temen, če je svetloba do tal-džungla, visoko dreve, ni podrasli, izprane rdeče prsti, feralti, zaradi nataganja fe in al oksidov v b, slaborodovine **savansko-sahla**, deževna doba, dežuje ko je sonce v zenitu, padavine (500-1500mm), dalje od ekvatorja je daljša sušna doba, savana-travnata ravnina z redkimi drevesi, trave z redkimi drevesi, svetel gozd kjer je več padavin 3-5 mesecev suša, delno listopadi, nižji redkojši od deževnega, manj izprane, bolj rodovine, živinozja, ne poljedelstvo, rdečkaste rumene-ferosoli **stepsko-pušča** **tropsko-puščavsko**-steppa-travnata vegetacija, 250-500mm polet v stepi, puščavi-pod 250 mm, j sahara, velika temperaturna nihanja, na sušo s trnji, globoke korenine, zadrževanje vode, siromahne prsti, malo humosa, zasoljevanje prsti, ne za poljedelstvo, delno za živinozje, rdečkaste puščavske, sivkaste **subtropski pas**: **subtropsko-poljsko/subtropsko**: padavin enako kot v tropskem, večja temperaturna nihanja, **sredozemsko**, vroča, suha podnebja, mile deževne zime, pasovi se zaradi kota sončnih žarkov pomikajo s ali j, sredozemlje poleti pod subtropskih visokim p, pozimi pa pod potojučimi cikloni, s polarne fronte, terarosa, jerina, jelovica, nizko zimezeleno grmičevje in dreveje, fe o, gljeni delci, rodovine z dognojevanjem **monsunsko**, sušna doba(monsuni pih iz kopnega, pozimi), deževna, **subtropsko-vlažno**, celo leto dežuje, monsuni, pozimi zaradi ciklonov, rastlinstvo kot v toplih deževnih, v monsumu odvrže liste, prsti izprane slabo rodovine, ob rekah poplavljen-rodovine, kmetijsvo-čiž, rdečkaste **zmesi prsti** **cevransko/namonske**: po malem celo leto dežuje, cikloni, majhna temperaturna nihanja (sveže zime, poletja), meglja, vlažno, z vetrovi, j gaje prsti, kambisoliti, listnati, humus, živinozje z dognojevanjem, niso izprane, **celinsko/kontinentalno**: malo padavin-stran od morja, **največ** poleti, plobe nalivi, kratka vroča poletja, hladne dolge zime, t nihanja, rjave sive, listnati, humus, poljedelstvo+ognojevanje, sive manj humusa, s sušno namakanje **kontinentalno stepsko/kontinentalno puščavsko**: gobi, nastala zaradi oddaljenosti od morja in gorske izolacije, črne, ksozanjeve, rdečkaste rumeno, čenozjomi, kstanozjomi, kserosoli, arenosoli, stepe, visokotravno-črna prst, stepska črnica, čmnozje, mnogo mineralov, ne izprana, humus, a horizont, nizkotravna- ksozanjeva, črne najbolj rodovine, **mnogo humosa**, poljedelstvo, namakanje, **zmezo hladno borealno**: borealni gozdovi, rajga, nizke temperature, dolge mrzle zime, kratka hladna poletja, polarne noči, sive sprane, iglani..., brez, preprevanje, izpranje A, sive barve, poljedelstvo-mineralni-gnoj-izsuševanje, **subpolarni in polarni subpolarno-tundrsko**: tundra-mahovi, lišaji, prostr, julij 10C, velika temperaturna nihanja, dolge hladne zime, kratka poletja, malo padavin (190mm), nermafrost, tundre lišaji, mahovi, zeljšča, grmičevje, ni humosa, voda, prevlažne prsti, permafrost, ni kmetištva, **polarno**, večni sneg in led, ni rastja, julijska temperatura pod 10 C, ni

Pedologija-veda, **prsti**: naravna tvorba na zemeljskem površju, ki nastane z embaničnem in kemičnem preprevanjem matiče osnove in organskih snovi, več kemičnega preprevanja v vlažnem okolju **nastajke**: kamnina preperava, naselijo se organizmi in umrejo, humus, nastaja počasi, 3-4 cm/ 1000 let **gostava**: mineralni delci/d preprevanja, skeletni delci-debelejši od 2 mm-groba prst, majhni delci, organske snovi-humus iz odmrlih bitij, ki izginjajo zaradi abkterij in gliv, zrak, voda raztopljene mineralne snovi, **horizont**: O-organski: delno preperela organska snov, A-humozni: veliko humusa, temen, rjav, črn, E-eluvialni: horizon iz njega izprane organske, mineralne snovi, B-iluvialni: vanj odlajajo snovi iz E, (B)-kambični: veliko glinastih delcev, G-glejni: voda se zadržuje v prsti, C-delno preperela matična osnova, R-matična osnova: čvrsta kamnina, zrnavost ali tekstura-velikost mineralnih delcev, grudčavost/sestava-struktura:prst povezana v skupke, grudice, barva, kateri mineralni delci so v prsti **pedogenetski dejavniki**: vplivaj na trobikovani prsti: matična ali kamninska osnova: na karbonatnih kamninah nastanejo prsti z bazično reakcijo, kislih kamninah-graniti, tonali pa kisle prsti, podnebje: hitreje v toplejem in vlažnejšem-kemično preprevanje, padavine: veliko izpranje E,B, relief: na pobočjih je prst izprana, organizmi: čas, človek **delne prsti**: conalne prsti: vpliva podnebje, širijo s klimatskimi pasovi, **intacconalne**: virvajo v conalne, nanje vpliva kamnita osnova-rendiza na apnenčastih tleh, šota v močvirjih, oglejene prsti z veliko glin in to kisle, rendzima: na apnenčastih tleh, šota: slabo razpadla živa bitja v močvirju, oglejene prsti: z veliko glin, kisle, slane prsti: v njih se kopijošne mineralne snovi, **aconalne prsti**: zelo mlade, nastajajo